

Văn mẫu lớp 9: Cách làm bài nghị luận về một vấn đề tư tưởng, đạo lí

I. KIẾN THỨC CƠ BẢN

1. Đọc các đề bài sau, so sánh và chỉ ra những điểm giống nhau giữa chúng.

Đề 1: Suy nghĩ từ truyện ngụ ngôn Đẽo cày giữa đường.

Đề 2: Đạo lí Uống nước nhớ nguồn.

Đề 3: Bàn về tranh giành và nhường nhịn.

Đề 4: Đức tính khiêm nhường.

Đề 5: Có chí thì nên.

Đề 6: Đức tính trung thực.

Đề 7: Tinh thần tự học.

Đề 8: Hút thuốc có hại.

Đề 9: Lòng biết ơn thầy, cô giáo.

Đề 10: Suy nghĩ từ câu ca dao: Công cha như núi Thái Sơn – Nghĩa mẹ như nước trong

nguồn chảy ra.

Gợi ý:

Những điểm giống nhau giữa các đề:

- Các đề đều đưa ra một vấn đề thuộc tư tưởng, đạo lí.
- Dù có đưa ra mệnh lệnh hay không thì các đề đều có điểm chung về yêu cầu: nghị luận (tức là đòi hỏi người viết phải nhận định, giải thích, bình luận, chứng minh).

2. Em thử nghĩ thêm một số đề bài khác tương tự như các đề bài trên.

Gợi ý: Có thể lấy các truyện ngụ ngôn, truyện cười hoặc các câu tục ngữ mà em đã được học, đọc làm vấn đề nghị luận.

Chú ý: Đề bài có thể đưa ra mệnh lệnh hay không nhưng vấn đề nghị luận thì nhất định phải có và chỉ tập trung vào một vấn đề. Phân biệt giữa vấn đề tư tưởng, đạo lí với vấn đề là sự việc, hiện tượng đời sống.

3. Cách làm bài nghị luận về một vấn đề tư tưởng, đạo lí

Chẳng hạn với đề bài: Suy nghĩ về đạo lí “Uống nước nhớ nguồn”, các bước làm bài sẽ là:

* Bước 1: Tìm hiểu đề và tìm

ý - Tìm hiểu đề:

+ Đề bài đưa ra vấn đề gì? (đạo lí “Uống nước nhớ nguồn”)

+ Đề bài yêu cầu như thế nào? (nêu suy nghĩ).

+ Phải huy động những tri thức nào xung quanh vấn đề nghị luận? (Hiểu biết về tục ngữ

Việt Nam; Hiểu biết về đời sống có liên quan đến đạo lí Uống nước nhớ nguồn).

- Tìm ý:

+ Tìm hiểu nội dung tư tưởng, đạo lí (nghĩa đen, nghĩa bóng của câu tục ngữ);

+ Liên hệ với thực tế (Nội dung câu tục ngữ thể hiện truyền thống ân nghĩa như một

nguyên tắc sống của người Việt Nam; Ngày nay, đạo lí Uống nước nhớ nguồn vẫn còn

nguyên giá trị và tiếp tục được khẳng định ở những khía cạnh mới...)

* Bước 2: Lập dàn bài

Lập dàn bài theo bố cục 3 phần.

(1) Mở bài

- Giới thiệu tư tưởng, đạo lí sẽ nghị luận (Giới thiệu câu tục ngữ “Uống nước nhớ nguồn”);

- Nêu khái quát về nội dung và ý nghĩa của tư tưởng, đạo lí (Khái quát nội dung của câu

tục ngữ “Uống nước nhớ nguồn” và ý nghĩa răn dạy của nó).

(2) Thân bài

- Giải thích nội dung tư tưởng, đạo lí (Giải thích nội dung câu tục ngữ “Uống nước nhớ nguồn”):

+ Cắt nghĩa tư tưởng, đạo lí (nghĩa đen, nghĩa bóng của câu tục ngữ);

+ Phân tích những biểu hiện của tư tưởng, đạo lí (những điều hàm chứa trong câu tục ngữ).

- Đánh giá tư tưởng, đạo lí (Sự đúng đắn và sâu sắc của đạo lí “Uống nước nhớ nguồn”):

+ Đưa dẫn chứng để chứng minh sự đúng đắn của tư tưởng, đạo lí (Truyền thống ân nghĩa của người Việt Nam);

+ Khẳng định sự sâu sắc, đúng đắn của tư tưởng, đạo lí trong đời sống xã hội hiện tại và tương lai (Uống nước nhớ nguồn còn là nền tảng duy trì, phát huy những giá trị đã được

hình thành trong truyền thống dân tộc; là ý thức trách nhiệm với sự nghiệp bảo vệ, xây

dựng và phát huy thành quả của các thế hệ cha ông; nhắc nhở những kẻ sống vong ân bội

nghĩa,...).

(3) Kết bài

- Khẳng định ý nghĩa của tư tưởng, đạo lí (Khẳng định truyền thống đạo lí Uống nước nhớ nguồn của dân tộc, ý nghĩa sâu sắc của đạo lí này trong hiện tại và tương lai).
- Tự rút ra bài học cho bản thân từ vấn đề vừa nghị luận.

* Bước 3: Viết bài

Dựa trên hệ thống các ý đã sắp xếp trong dàn ý, viết thành bài văn hoàn chỉnh.

* Bước 4: Đọc lại bài viết và sửa chữa

II. RÈN LUYỆN KỸ NĂNG

Lập dàn bài cho đề bài: Tinh thần tự học.

Gợi ý: Thực hiện đúng các bước:

- Tìm hiểu đề và tìm ý:

+ Tìm hiểu đề: Vấn đề nghị luận là gì? (Tinh thần tự học) Mệnh lệnh của đề là gì? (Đề

bài này không có mệnh lệnh cụ thể nhưng vẫn phải xác định các thao tác cụ thể khi làm

bài: phân tích, giải thích, chứng minh...).

+ Tìm ý: Tự học là gì? Tại sao phải tự học? Tự học có tác dụng, ưu thế gì? Người có tinh thần tự học là người như thế nào? Em đã biết đến những tấm gương tự học nào? Em đã có tinh thần tự học chưa?

- Lập dàn ý: Dựa vào hướng dẫn ở phần trên để lập thành dàn ý.